

**ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ
ТА
ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ**

ВОЛОШЕНЮК

Володимир Васильович

*доцент кафедри економічної теорії
та конкурентної політики*

A – 432

niklip140@ukr.net

90 годин 3 кредита-

Форма контролю - екзамен

ТЕМА 1.

**Предмет і метод історії
економіки та
економічної думки**

ПЛАН

- 1. Історія економіки та економічної думки як наука.**
- 2. Предмет, мета та завдання курсу.**
- 3. Методи наукових економічних досліджень.**
- 4. Періодизація історії економіки та економічної думки.**

**Юхименко П.І.
Економічна історія
Навчальний посібник / К.: Вікар,
2004.- 341 с.**

**[http://www.info-library.com.ua/
books-book-97.html](http://www.info-library.com.ua/books-book-97.html)**

Предмет економічної історії і історії економічних вчень

**вивчення
господарської
діяльності
народів різних
країн, рівня
розвитку
продуктивних
сил, зміни
способів
виробництва**

**дослідження
історичного
процесу
виникнення,
розвитку і зміни
системи
економічних
поглядів на
різних ступенях
еволюції
суспільства**

Предмет історії економіки та економічної думки

**є розвиток господарств країн
Європейської цивілізації та
їх наукове відображення в
економічній думці**

Мета дисципліни «Історія економіки та економічної думки»

вивчити і осмислити основні етапи становлення економіки та економічної науки, як основного джерела знань, прослідкувати соціально-економічні умови, в яких виникали економічні концепції, їх зміст, соціальну спрямованість, наслідки для практики господарювання в різних країнах світу в історичному аспекті.

Методи наукових економічних досліджень

Метод - це засіб досягнення мети, спосіб дослідження явища.

Метод – це спосіб пізнання явищ дійсності в їх взаємозв'язку та розвитку.

Відповідає на запитання: «Як пізнавати?».

Метод історії економіки та економічної думки –

це сукупність способів і прийомів вивчення історичних та економічних джерел, конкретні наукові технології, які дозволяють досліджувати, узагальнювати, аналізувати ті або інші джерела і на основі цього робити відповідні висновки, вибудовувати наукові концепції, моделювати теорії.

Системно-структурний метод дослідження дозволяє розглядати розвиток економічної системи як цілісний процес у всякій різноманітності його внутрішніх і зовнішніх зв'язків, структурних елементів та рівнів;

Проблемно-логічний метод дослідження орієнтує на пізнання глибинних сутнісних характеристик історії економіки та економічної думки, дозволяє з'ясувати внутрішню логіку розвитку цих процесів у взаємозв'язку та взаємодії.

Порівняльно-історичний (компаративний)

метод дослідження дозволяє виявити загальне і особливе як у розвитку економіки окремих країн на різних етапах еволюції, так і в різних економічних вченнях;

Діалектичний метод дослідження передбачає розгляд економічних ідей, концепцій, теорій в їх загальному взаємозв'язку з іншими ідеями, концепціями, теоріями, суспільним економічним життям, в невпинному русі та суперечливій формі.

Індукції та дедукції - це взаємопов'язані методи:

перший з яких ґрунтується на вивчення окремих ідей, теорій, концепцій і формування на їх базі висновків про магістральний шлях розвитку економічної науки,

другий – передбачає висування гіпотези про закономірності розвитку теорії з подальшою її перевіркою на фактичному матеріалі, тобто на самих ідеях мислителів.

Аналізу і синтезу - дозволяє дослідити внутрішню сутність явищ та їх теоретичне відображення в наукових підходах різних напрямів та шкіл;

Метод емпіричного (від грец. - досвід) дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, систематизація подій і фактів) допомагає описати, порівняти, дослідити та узагальнити реальні економічні явища, сформулювати знання про економічну дійсність.

Історія економіки та економічної думки виконує такі функції:

- **світоглядну - формування наукової картини світового процесу господарської еволюції людства;**
- **аккумулятивну (нагромадження) - збір, вивчення та узагальнення господарського досвіду людства;**
- **методологічну - історична ілюстрація та критика економічних законів і теорій економічної теорії, наукове обґрунтування нових економічних теорій;**
- **прогнозування - на основі використання досвіду передбачення майбутнього розвитку;**
- **виховну - уміння приймати рішення, враховуючи політичні та моральні чинники.**

4. Періодизація історії економіки та економічної думки

Періодизація – виділення тривалих у часі історичних епох, які послідовно змінюють одна одну.

Цивілізаційний підхід:

Періодизація Уолта Ростоу

- традиційне суспільство (провідна ланка — сільське господарство);
 - стадія підготовки до піднесення (поступово промисловість починає випереджати сільське господарство);
 - стадія піднесення (провідною ланкою стає промисловість);
 - індустріальна стадія (провідна ланка — виробництво засобів виробництва);
 - стадія масового споживання (провідна ланка — виробництво предметів тривалого користування).
- У 70-ті роки ХХ ст. У.У. Ростоу додає ще одну стадію — «пошуку якості життя», на якій провідною ланкою стає сфера послуг.

Періодизація за Дж. Гелбрейтом

• доіндустріальне суспільство;

• індустріальне суспільство;

• постіндустріальне суспільство

Відмінні риси постіндустріальної економіки

	Аграрна	Індустріальна	Пост-індустріальна
Головний фактор виробництва	земля	капітал	знання, інформація
Тип виробничої діяльності	видобуток	виготовлення	послідовна обробка
Характер базисних технологій	трудо-місткі	капіталомісткі	наукомісткі

Періодизація за А. Тойнбі

Він стверджує, що існує історія окремих своєрідних та замкнутих цивілізацій (спочатку їх було 21, потім 13).

Кожна з яких проходить одні і ті ж стадії в своєму розвитку:

зародження, досягнення розквіту, занепад і загибель.

Він виділив 13 основних цивілізацій, з яких 5 — великих: західну, яка найбільше вплинула на інші цивілізації. В числі інших великих цивілізацій — далекосхідна (Китай), індуська (Індія), близькосхідна (ісламська), східнослов'янська (православна).

Періодизація за М. Данилевським

Російський філософ висунув ідею «культурно-історичних типів» (цивілізацій).

Форми діяльності: релігійна, культурна, політична, соціально-економічна.

Кожна цивілізація проходить у своєму розвитку стадії зародження, змужніння, старіння й загибелі.

Періодизація і виділення основних етапів еволюції історії економічних учень

1. Ранні економічні вчення.
2. Класична школа політичної економії.
3. Марксизм
4. Неокласика
5. Історична школа
6. Кейнсіанство
7. Неолібералізм
8. Неокласичний синтез
9. Інституціоналізм